

коинцидира и с јачањем и развојем капитализма па су први грађански, буржоаски уставни тог доба изражавали принципе нове капиталистичке државе. Капитализам се изродио из либералне доктрине која је величала учење о слободи и једнакости па је тако значио крај сталешког, феудалног поретка и почетак новог грађанског, буржоаског. У радикалној варијанти, тај рани либерализам је прогласио примат појединца над државом која се свела на „ноћног чувара” грађанског друштва и заштите приватне својине и слободне тржишне утакмице. Узор либералне државе је постала парламентарна република или монархија (у којој је парламент постао важећа политичка установа) с тим да је била заснована на принципу националне, а не народне суверености јер је народна скупштина прерасла у националну скупштину. У раној, револуционарној фази, XIX век је у Европи још био под утицајем француске револуције и Русоовог учења о суверености народа, што је определило и сам ток уставности и садржину устава који су тада доношени. Зато може да се каже да се уставни у то време у свету доноси у условима две различите историјске и друштвено-политичке ситуације. Прва је карактеристична за оне уставе који се доноси под утицајем буржоаских револуција, пре свега француске, и који се ослањају на Декларацију о правима човека и грађанина, и то су били рецимо шпански, белгијски, и неки нордијски уставни, док друга група устава изражава компромисе водећих политичких снага у земљама где буржоазија није успела да изведе победоносне буржоаско-демократске револуције као рецимо у Немачкој, Јапану и сл.

Први талас уставности, сликовито речено, надлазио је у Европи негде до 1830. када је донета и већина раних устава. Под утицајем Француске револуције, низ европских држава добија своје прве уставе као што су већ поменути Устав Шведске од 1809, Шпаније од 1812, Норвешке од 1814. Холандије од 1815. Грчке од 1822, Португалије од 1826, и др. Неки од тих устава, с мењим или већим изменама, су и данас у важности као рецимо, Норвешке, Холандије или Шведске. Овај први период уставности који је углавном трајао негде до јулске револуције у Француској, 1830. је изражавао противуречне уставне тенденције јер је у то време дошло и до појаве напредних либералних, либерално-демократских али и назадних конзервативно-апсолутистичких устава. Иако се није поновила Француска револуција у Европи, многе старе европске монархије, заплашене револуционарним бауком, пристају на уступке и праве компромисе с буржоазијом. Из те борбе и тих компромиса је уместо старе